

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 2.5.2022 r.
SWD(2022) 136 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI
STRESZCZENIE SPRAWOZDANIA Z OCENY SKUTKÓW

Towarzyszący dokumentowi:

**wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady
w sprawie oznaczeń geograficznych Unii Europejskiej w odniesieniu do wina, napojów
spiryтусowych i produktów rolnych oraz systemów jakości produktów rolnych,
zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, (UE) 2017/1001 i (UE) 2019/787 oraz
uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1151/2012**

{COM(2022) 134 final} - {SEC(2022) 197 final} - {SWD(2022) 135 final}

Streszczenie oceny skutków

Ocena skutków przeglądu unijnego systemu oznaczeń geograficznych w odniesieniu do produktów rolnych i środków spożywczych, win i napojów spirytusowych

A. Zasadność działań

Na czym polega problem i dlaczego jest to problem na szczeblu UE?

W piśmie określającym zadania przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen upoważniła komisarza Wojciechowskiego do „zastanowienia się nad sposobami **wzmocnienia systemu oznaczeń geograficznych**. Jest on kluczowym elementem utrzymania wysokiej jakości żywności i przestrzegania norm żywnościowych oraz zagwarantowania, by nasze dziedzictwo kulturowe, gastronomiczne i lokalne było chronione i uznawane za autentyczne na całym świecie”. Inicjatywa ma na celu wzmocnienie obecnego systemu oznaczeń geograficznych jako prawa własności intelektualnej zgodnie z [planem działania](#) w zakresie własności intelektualnej oraz skuteczną ochronę nazw tradycyjnej żywności. Przyczynia się on do realizacji celów wspólnej polityki rolnej, w szczególności do poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne w zakresie żywności i zdrowia, a tym samym odnosi się do [Europejskiego Zielonego Ładu](#) oraz [strategii „od pola do stołu”](#). W 2020 r. przeprowadzono [badanie wspierające](#) ocenę oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności. W grudniu 2021 r. opublikowano [dokument roboczy służb Komisji](#) w sprawie oceny. Zidentyfikowano następujące sześć problemów:

W przypadku producentów:

- 1) Wyzwania i luki dotyczące egzekwowania praw związanych z oznaczeniami geograficznymi: niedociągnięcia w kontrolach (zwłaszcza na dalszych etapach łańcucha wartości) oraz trudności w egzekwowaniu praw producentów poza państwem członkowskim produkcji i w internecie;
- 2) brak równowagi w łańcuchu dostaw: grupy producentów produktów objętych oznaczeniami geograficznymi, nie mają silnej pozycji w łańcuchu dostaw żywności, aby uzyskiwać godziwy zwrot za swoje produkty;

w przypadku konsumentów:

- 3) wkład w zrównoważony rozwój niewystarczająco odzwierciedlony w systemach oznaczeń geograficznych;
- 4) niska znajomość i zrozumienie logo oznaczeń geograficznych wśród konsumentów, co skutkuje ograniczoną skutecznością systemów w zakresie dostarczania konsumentom jasnych informacji;

w odniesieniu do ram regulacyjnych:

- 5) skomplikowane zasady i procedury dotyczące oznaczeń geograficznych: przepisy dotyczące systemów oznaczeń geograficznych są „rozproszone” w czterech aktach podstawowych z nieco odmienną terminologią prawną, co zwiększa złożoność systemu;
- 6) system gwarantowanych tradycyjnych specjalności (GTS) nie spełnił swego zadania, ponieważ w ciągu 28 lat jego istnienia zarejestrowano niewielką liczbę nazw.

Egzekwowanie przepisów, zarządzanie wnioskami o rejestrację nazwy, funkcjonowanie grup producentów oznaczeń geograficznych oraz informowanie o systemach oznaczeń geograficznych i GTS są utrudnione ze względu na określenie zasad i procedur w czterech rozporządzeniach UE dotyczących poszczególnych sektorów, które różnią się ze względów historycznych lub ze względu na specyfikę produktu. Apel o bardziej zrównoważone systemy żywnościowe (por. strategia „od pola do stołu”) wyznacza kierunek włączania kryteriów zrównoważonego rozwoju do systemów zielonej infrastruktury. Brak jasnej definicji

grup producentów oznaczeń geograficznych w połączeniu z wyzwaniem polegającym na łączeniu producentów w aktywne organizacje utrudnia skuteczne zarządzanie ich aktywami związanymi z oznaczeniami geograficznymi. Za główną przyczynę niskiego poziomu uznawania i zrozumienia programów uznano brak informacji i promocji.

Proces rejestracji GTS uchodzi za złożony i wymagający.

Odpowiednie rozwiązanie powyższych kwestii, wymaga zmian prawnych. Bez jakiejkolwiek interwencji na szczeblu UE problemy wskazane powyżej będą się utrzymywać, a niektóre z nich nawet zaostrzą się. Systemy oznaczeń geograficznych wypełniają zobowiązania Unii wynikające z porozumienia TRIPS WTO (handlowe aspekty praw własności intelektualnej) w celu zapewnienia środków prawnych służących ochronie oznaczeń geograficznych wszystkich członków WTO w UE. Unia jest również odpowiedzialna za zapewnienie ochrony praw własności intelektualnej na mocy Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Oznaczenia geograficzne wnoszą wartość dodaną do produktów, zwiększając tym samym dochody w sektorze rolno-spożywczym. Najbardziej zainteresowane strony to producenci objętych nimi produktów, grupy takich producentów, konsumenci, a także organy krajowe i unijne.

Co należy osiągnąć?

Inicjatywa ma na celu zapewnienie skutecznej ochrony praw własności intelektualnej w odniesieniu do oznaczeń geograficznych w UE oraz zwiększenie wykorzystania oznaczeń geograficznych i gwarantowanych specjalności w całej UE. Nadano temu formę sześciu celów szczegółowych:

- poprawa egzekwowania przepisów dotyczących oznaczeń geograficznych w celu lepszej ochrony praw własności intelektualnej i lepszej ochrony oznaczeń geograficznych w internecie
- przyczynianie się do zapewnienia bardziej zrównoważonego charakteru systemu żywnościowego Unii przez rozwiązanie problemów z zakresu zrównoważonego rozwoju
- wzmocnienie pozycji producentów i grup producentów w celu lepszego zarządzania aktywami związanymi z oznaczeniami geograficznymi
- zwiększenie prawidłowego postrzegania rynku i świadomości konsumentów na temat systemów oznaczeń geograficznych
- usprawnienie i wyjaśnienie ram prawnych w celu uproszczenia i zharmonizowania procedur
- lepsza waloryzacja i zachowanie tradycyjnych produktów i metod produkcji

Na czym polega wartość dodana podjęcia działań na poziomie UE (zasada pomocniczości)?

Systemy oznaczeń geograficznych przewidują ochronę lub rezerwację nazw i terminów stanowiących wartość dodaną na całym terytorium Unii. Gdyby terminy i nazwy były chronione indywidualnie przez państwa członkowskie, poziomy ich ochrony w różnych państwach członkowskich byłyby różne, lub nawet w prawnych okolicznościach, nie byłyby one w ogóle objęte ochroną, co mogłoby wprowadzać konsumentów w błąd, utrudniać handel wewnątrzunijny i prowadzić do nierównej konkurencji w zakresie wprowadzania do obrotu produktów oznaczonych nazwami i terminami stanowiącymi wartość dodaną. Ochronę praw własności intelektualnej w całej Unii można zapewnić skutecznie i wydajnie jedynie na poziomie Unii.

B. Rozwiązania

Jakie są różne warianty działań służących osiągnięciu celów? Czy wskazano preferowany wariant? Jeżeli nie, dlaczego?

Wariant 1 – Ulepszenie i wsparcie – ma na celu poprawę istniejących instrumentów oraz zapewnienie dalszego wsparcia producentom, organom państw członkowskich i innym zainteresowanym stronom z akcentem na doradztwo.

Wariant 2 – Lepsze określenie i wzmocnienie oznaczeń geograficznych zakłada wzmocnienie ochrony oznaczeń geograficznych oraz wyrównywanie szans podmiotów gospodarczych za pomocą zestawu procedur kontrolnych; lepsze określenie roli grup producentów oznaczeń geograficznych; wyjaśnienie terminologii prawnej; uelastycznienie stosowania unijnego logo przy zachowaniu *status quo* w odniesieniu do produktów rolnych; wprowadzenie do specyfikacji produktu kryteriów zrównoważonego rozwoju na zasadzie dobrowolności; zapewnienie jednego zbioru przepisów proceduralnych we wszystkich sektorach i zlecenie części kontroli wniosków agencji. W ramach tego wariantu system GTS zostaje utrzymany, a zasady dotyczące zakresu i ochrony doprecyzowane.

Wariant 3 – Harmonizacja i modernizacja, zapewni pełną harmonizację poprzez stworzenie jednego rozporządzenia zawierającego jednolite zasady egzekwowania i kontroli, a także uproszczone przepisy dotyczące ochrony i przepisów proceduralnych. Wymagane logo unijne staje się obowiązkowe we wszystkich sektorach. Producenci uwzględniają kryteria zrównoważonego rozwoju w specyfikacjach produktów, i opracowane zostają szczegółowe wytyczne służące dalszemu wzmocnieniu pozycji grup producentów oznaczeń geograficznych. Rejestracja oznaczeń geograficznych leży w gestii agencji bez udziału Komisji. GTS można chronić za pomocą istniejących instrumentów UE (np. znaków towarowych).

Niezależnie od wybranego wariantu realizowane będą ponadto **działania przekrojowe**. Będą one obejmować działania komunikacyjne i informacyjne, wytyczne dotyczące zastosowań oznaczeń geograficznych oraz pełną cyfryzację procesu składania wniosków.

Wydaje się, że wariant 2 ma większe zalety niż pozostałe, ponieważ w połączeniu z niektórymi działaniami w ramach wariantów 1 i 3 uzyskał najwyższy wynik przy porównaniu kosztów i korzyści.

Jakie są opinie poszczególnych zainteresowanych stron? Jak kształtuje się poparcie dla poszczególnych wariantów?

Wariant 2 odzwierciedla najbardziej preferowane rodzaje działań określone w drodze konsultacji z zainteresowanymi stronami, w tym konferencji na temat wzmocnienia oznaczeń geograficznych, otwartych konsultacji publicznych, konsultacji w ramach grup dialogu obywatelskiego i grupy ekspertów państw członkowskich ds. zrównoważonego rozwoju i jakości oraz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich (w tym ukierunkowanych kwestionariuszy), a także ukierunkowanych spotkań z organizacjami zajmującymi się oznaczeniami geograficznymi.

C. Skutki wdrożenia preferowanego wariantu

Jakie korzyści przyniesie wdrożenie preferowanego wariantu lub – jeśli go nie wskazano – głównych wariantów?

Większa skuteczność rozpatrywania wniosków o rejestrację nazwy spowoduje skrócenie czasu rejestracji, co pozwoli zaoszczędzić do 36 miesięcy. Jednolite standardy egzekwowania przepisów doprowadzą do lepszej ochrony oznaczeń geograficznych i równych warunków działania dla wszystkich podmiotów na rynku wewnętrznym. Proponowane działania ułatwią zbiorową organizację grup producentów oznaczeń geograficznych i wzmocnią ich pozycję w zakresie zarządzania aktywami związanymi z oznaczeniami geograficznymi i wprowadzania ich do obrotu, zapewniając tym samym godziwy zwrot z ich produkcji. Ponadto oczekuje się efektu mnożnikowego dla turystyki i przy dalszym przetwarzaniu. Dzięki

wyjaśnieniu przepisów dotyczących oznaczeń geograficznych, łatwiej będzie je wdrażać. Elastyczne stosowanie logo UE w odniesieniu do win i napojów spirytusowych zwiększy widoczność przekazu UE na temat oznaczeń geograficznych i pomoże konsumentom w podejmowaniu bardziej świadomych decyzji o zakupie. Większa liczba produktów objętych oznaczeniami geograficznymi będzie produkowana w zrównoważony sposób, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej, dobrostan zwierząt, gospodarowanie zasobami naturalnymi i krajobrazami oraz ich wkład w zdrową i zrównoważoną dietę, pod warunkiem że większość grup producentów podejmie kompleksowe i wymierne zobowiązania w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Jakie są koszty wdrożenia preferowanego wariantu lub – jeśli go nie wskazano – głównych wariantów?

Producenci skorzystają z szybszej i lepszej ochrony, a koszty – w szczególności związane z długością procedury rejestracji oraz z niezbędnymi zasobami – spadną. Dobrowolne włączenie przez grupę producentów produktów objętych oznaczeniem geograficznym kryteriów dotyczących zrównoważonego rozwoju do specyfikacji produktu spowoduje dodatkowe koszty związane z zapewnieniem zgodności i z certyfikacją, które mogłyby zostać częściowo zrekompensowane za pomocą środków wsparcia w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich. Biorąc pod uwagę różnorodność produktów zarejestrowanych jako oznaczenia geograficzne oraz różne struktury organizacyjne grup producentów i kontroli oznaczeń geograficznych, również w zależności od systemów wprowadzonych na szczeblu krajowym, nie można dostarczyć informacji na temat wszystkich danych ilościowych związanych z kosztami. W odpowiednim załączniku do sprawozdania z oceny skutków przedstawiono szacunki.

Jakie są skutki dla MŚP i konkurencyjności?

Biorąc pod uwagę, że około 90 % oznaczeń geograficznych osiąga wartość sprzedaży poniżej 50 mln EUR, można stwierdzić, że większość producentów oznaczeń geograficznych kwalifikuje się jako MŚP. Oznacza to, że dotyczą ich wszystkie skutki określone w sprawozdaniu z oceny skutków. Proponowane działania zwiększą siłę przetargową producentów w łańcuchu żywnościowym i sprawią, że będą oni w stanie lepiej reagować na popyt, a tym samym lepiej reagować na potrzeby konsumentów. Uznanie znaczenia zbiorowej organizacji grup producentów oznaczeń geograficznych we wszystkich sektorach wzmocni ich pozycję w zarządzaniu aktywami związanymi z oznaczeniami geograficznymi i we wprowadzaniu ich do obrotu. Konkretnie działania dające producentom możliwość ustanawiania przepisów dotyczących opakowań i stosowania ich oznaczeń geograficznych jako składników pośrednio przyczynią się do zapewnienia wyższych dochodów ze względu na mniejsze ryzyko oszustw.

Czy przewiduje się znaczące skutki dla budżetów i administracji krajowych?

Wytyczne i zharmonizowane przepisy proceduralne dotyczące rejestracji oznaczeń geograficznych umożliwią administracjom publicznym szybsze rozpatrywanie wniosków, z korzyścią dla finansów publicznych. Ponieważ przepisy i procedury zapewnią większą jasność, a e-Register i baza danych GIview zwiększą przejrzystość, organom egzekwowania prawa i sądom będzie łatwiej je stosować.

Czy wystąpią inne znaczące skutki?

Preferowany wariant będzie miał wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego i konkurencję, ochronę oznaczeń geograficznych jako prawa własności intelektualnej (zgodnie z porozumieniem WTO/TRIPS i Europejską kartą praw podstawowych), zrównoważony rozwój oraz spójność gospodarczą i społeczną. Podmioty spoza UE odczują skutki w podobny sposób jak podmioty z UE.

Proporcjonalność

Proponowane działania są proporcjonalne mając na względzie zajęcie się kwestią stwierdzonymi problemami. Wariant drugi oceniono najlepiej pod względem porównania kosztów i korzyści dla producentów produktów objętych oznaczeniem geograficznym. Producenci skorzystają z szybszej i lepszej ochrony, a koszty – w szczególności te związane z długością procedury rejestracji oraz z niezbędnymi zasobami – spadną, co mogłoby zrównoważyć koszty związane z inwestycjami na rzecz zrównoważonego rozwoju.

D. Działania następne

Kiedy nastąpi przegląd przyjętej polityki?

Zgodnie z Porozumieniem międzyinstytucjonalnym w sprawie lepszego stanowienia prawa z 2016 r., w którym trzy instytucje zgodziły się, że będą systematycznie rozważać stosowanie klauzul przeglądowych w prawodawstwie oraz uwzględniać czas potrzebny na wdrożenie i gromadzenie dowodów dotyczących wyników i skutków, Komisja przeprowadzi ocenę rozporządzenia nie wcześniej niż pięć lat po dacie rozpoczęcia jego stosowania.